ZDENĚK **SRDCÁŘ** VOLF

Ukázka elektronické knihy

SRDCÁŘ

ZDENĚK VOLF

SRDCÁŘ

Praha 2008

SRDCÁŘ
Copyright © Zdeněk Volf, 2008
Illustrations © Jan Jemelka, 2008
Czech edition © dybbuk, 2008

ISBN 978-80-86862-64-4

I.

2003

Rozhovor s Petrem Kabešem na Dnech otevřeného dialogu, ještě před listopadem 89, vyvolaný jeho čtením — podle Petra Oslzlého prvním po letech diskriminace — ze samizdatové *Pěší věci*. Překvapivě oboustranná shoda nad Petrem Bezručem. A v paměti jeho apel: „Piš to kravám!“

Neopakovatelný první Bítov a jeho „suknice neseší-vaná“! Proroctví skrze metaforu! Velkorysá nabídka a šance — leč hned na hradě a zas na léta promarněná — pro české a moravské básníky (prorežimní, undergroundové i exilové) a celou posttotalitní

Ukázka elektronické knihy

společnost, aby dorostli k poselství veršů vězněného Jana Zahradníčka: „Nevidíš, kdo by po tobě kamenem hodil, / kdo by tě věznil či vyslýchal. A ty sám / nechováš v srdci zášť k pranikomu.“ (báseň Návrat ze sbírky *Dům Strach*)

ᔓ

Doma po čtení v Mahenově památníku. Ptám se své druhé dcery Dominiky, proč musela pořád rušit couráním na záchod. Podívala se na mě nevěřícně: „Tati, tys nepoznal, že odcházím plakat?“

ᔓ

Stále znovu si mě nachází báseň Zimní úroda od Ladislava Dvořáka. Uprostřed sbírky *Srdeň* si vynutila nezvykle dlouhý, širokodechý verš. Je to nejvzácnější báseň o manželství, jakou jsem směl číst. A přidal bych, že *Srdeň* v naší poezii stále něčím podněcuje, byť skrytě. Dvořákův „dech“ vděčně ocení (jako přátelství) zejména ten, kdo se pomalu ale jistě dostává na rozcestí svých autorských i lidských snah, na dno učednictví. A vzpomínkový blok v Revolver Revue (č. 41/1999), věnovaný básníkovu životu a dílu (strhující příklad), svědčí o tom, že autorovi může sloužit ke cti i „špatná kritika“. A že může dopomoci k odhalení silných, i když skrytých stránek verše.

ᔓ

Není malých prsů, jsou jen více ven či dovnitř. A půl života trvá, než se vymaníme z vlivu vnějších či vnitř-

ních médií. Protože není malých prsů — pouze velikost — skrytá v naší lásce.

ᔓ

Pokaždé mrazení v zádech, když se mi na záhonech v zahradě při pletí připomene, že Karel Čapek si po dopsání knížky *Zahradníkův rok* najal zahradníka. A co teprve když je nám dáno vyzpívat vztah k vlastní ženě? Anebo, pro smilování Boží, koho nakonec najmout za sebe po „oběti písní"?

ᔓ

V jedné místnosti soustředěno vše. Jak ve verši. A náhle si na výstavě Návrat Anny Pammrové — naproti Porta coeli v Předklášteří u Tišnova — vybavuji, znovu nepřipravený a sám, kde jsem začínal. A co se za socialismu skrývalo pod všezahrnujícím názvem jóga. Tedy nejen cvičení ásan, ale také buddhismus, makrobiotika či meditační soustředění ve Zlatých Horách pod vedením dr. Bohumila Housera, léčitele, autora haiku a následovatele duchovní linie svámího Sivanandy. A pozvolné a stále větší odcizování, jako u Anny, i od blízkých. Od „dědictví otců… a viny", v nichž má vnitřní lidská zraněnost dlouhé neléčené kořeny:

„Ó, jak se jen odtrhnout od tohoto světa! — Styk s tímto hnojem a potem páchnoucím okolím, s těžkými věcmi, bezduchými osobami zatopenými v nízké žádosti ještě nižších a těžších věcí stává se mi každým dnem nesnesitelnější."

Ale právě kvůli tomuto hnoji Pán chlévem přišel. A jen „dějiny mé duše“ vědí, čeho všeho jsem se musel nakonec vzdát, abych opustil své „očišťování“, otevřel se karmě tohoto světa a zažil vděčnost až z dělohy. Odcházím v hluboké úctě, ale přesto — i ve shodě s jejím dopisovým přítelem Jánem Maliarikem — by mi její pokora byla odevzdanější, kdyby udržela manželství. A její samota prostší, následováníhodnější, kdyby nevyvolávala zemřelou dceru „z velikých dálek u spiritistického stolečku“.

Dvě postavy, které ovlivnily a pořád dost ovlivňují „vnitřní“ dění na Moravě, dva — vedle jiných — velcí pokračovatelé Florianova Dobrého díla, Jiří Kuběna a Ludvík Kolek.

Zatímco dílo Jiřího Kuběny se nám — i za bohatého a snad bezelstného přispívání svého autora — stále zřetelněji ukazuje, Ludvík Kolek, výtvarník a architekt, proslavený především kaplí v Senetářově, kde došlo k jeho spolupráci s Mikulášem Medkem, na vynoření teprve čeká. Neboť vliv má především ten, kdo ovlivní nejen naši mysl či srdce, ale kdo pohne naší vůlí. A zástup těch, kteří skrze naprosto nebestředného Ludvíka Kolka, zakladatele komunity Emmanuel, uspořádali a prohloubili, dnes i v letech ještě tajné charismatické Obnovy (jež v sobě nese vnitřní řád uměleckého díla), svůj křestní vztah k Bohu, zachovali manželství, obnovili vztah k rodičům, vzdali se okultismu či nevstoupili do komunistické strany, je nesčetný. A pro člověka,

který je v Kolkově terminologii „postižen kumštem“, čestný osobní příklad, že je lidsky možné i takovýto dar přinést jako Abrahám Izáka.

ᔓ

„Bratře**,** nemůžeš udělat nic, co by způsobilo, že bych tě přestal milovat,“ říká Dostojevskij. Jsou situace, které se třeba v komunitě či v manželství dají překonat pouze vkleče, před svatostánkem. A zrovna krize v České televizi opět ukazuje, jak jen myšlení, stanoviska či postoje… k překonání nestačí. Člověku, a nejen v ústraní, je úzko, co se zase vynoří. A vynoří se: „Krize jsou vždy znamením růstu,“ prorocky provokuje otec Evely. Leda že by… jak mi kdysi přála moje žena: „Tak ti přeji hodně toho růstu a minimum krizí.“ Jsme přece vázáni, nejen v křesťanské revue (viz rozkol v redakční radě Proglasu), odpuštěním už před západem slunce a láskou i modlitbou za nepřátele.

ᔓ

Bez exorcistů — jak bez zubů — usmívá se dnes „církev Vlkova“. Navenek se sice vše pomalu ale jistě osvobozuje (cestování, cenzura, vyznání, menšiny), kdo však byl postaven do těžké a v době milénia i opuštěné duchovní služby (k níž ostatně církvi není třeba nic vracet), chvěje se vnitřně, jak jeho křestní národ okultně podvazuje — pomalu a stejně jistě — kdejaká kartářka či astrolog.

ᔓ

Občas překvapivě probleskne zkušenost, že poezie či její čtení může být pokušením. Zažil to například básník a budoucí kněz Jiří Vícha (Box č. 3/ 1993). Nebo Jan Čep v *Sestře úzkosti* popisuje léta, kdy se psaním od Boha spíše vzdaloval. Ale přesto! Nakonec i modlitba, zejména časem, na sebe začíná nevyhnutelně nabírat naše nejrůznější stereotypy či přání. Poezie však — přes všechny své sebestřednosti — jako by měla moc neustále naši nejintimnější sféru oživovat. A není zřejmě věrohodnějšího svědectví o subjektivním stavu nitra člověka a potažmo i lidstva, protože bez vnitřní pravdy prostě nevzniká. Něco o tom věděl i Leonard Cohen: „Básník mi vrátil duši, / kterou jsem ztratil při modlitbách." (báseň Na řadě, *Výbor z poezie*, přeložil Pavel Šrut)

ᔓ

V člověku zatčeném čtením zatrne, uvědomí-li si, že i v tak nadějném slově, jako je potkání, už na něj číhá pokání… A až po rocích samoty náhle zapěje v rajských jazycích, když na dně své hříšné mateřštiny nakonec objeví, že tvář Boží — hledat — předpokládá — dát — se.

ᔓ

„Jednou tě najdu stočenou v oušku / podruhé zmenšenou na šlapkách", vyznával jsem se veršem své ženě… V časopisech zbývá připojit k běžně uváděné délce přirození již jen hloubku pochvy. Největší tajemství milování je však v modlitbě, v odevzdání i odříkání. Ale

snad přece jen ke *Kámasútře* a k *Umění milovat* i „další“ kultura něco praktického přidala. Plánované rodičovství je výborná věc, a nejen k tomu plánování, jak mě usvědčují již čtyři dcery. Je dobré znát klima „svého“ klína, jelikož jednou za měsíc se dá s ženou opravdu těžko vyjít a je třeba ji obzvláště hýčkat. Když přijde den ovulace…

ᔓ

„Skácel bral na sebe každou básní obrovskou tíhu,“ přesně interpretuje Zdeněk Kožmín. Proto nám četba jeho veršů poskytuje útěchu i dnes. A s modlitbou je to podobné. Je hezké, když ji někomu slíbíme, ale skutečně pomáhat začne, až při ní pocítíme tíhu. Smrtelný zápas byl často zachycován štětcem i perem… Mysterium smrti dnes chceme osvobodit — injekcí. Zákonem, jenž padá na všechny. Přesto znám osobně paní, která se čas od času vzbudí — jako k básni — a hodinu dvě se přimlouvá, tlačena u postele k zemi. A teprve přes den se „inspirací“ dozvídá, kdo z nás zápasil.

ᔓ

A myslím, že na „poezii po Osvětimi“ jaksi mimochodem, ale o to důrazněji odpovídá žena, která do předčasných milostí odešla zrovna z tohoto tábora — blahoslavená Edita Steinová, bosá karmelitka, žačka Edmunda Husserla. Ve spisu *Věda kříže* bytostně rozebírá *Básně* sv. Jana od Kříže, jehož „mystické spisy jsou pouze dodatečná vysvětlení bezprostředního básnického výrazu“. Poezie se prostě s člověkem, s každým člověkem

Ukázka elektronické knihy

rodí jako se stvořením: „Myšlenky srdce, to je prapůvodní život duše v jejím základním bytí, v hloubce, která je mimo jakékoliv dělení…“ *Věda kříže* je duchovní text, před nímž — na rozdíl od vtahující ezoterické literatury — musíme o vstup, jako často před slovy *Písma*, doslova prosit. A pořád nás, i potom, ponechává až příliš mimo tah — ve svobodě.

ᔓ

Podle mne nejsme nikdy dost připraveni na lásku. Na apokalypsu skrze lásku. Roztavení. Ten, kdo se někdy k Bohu — a nejen *Písma* — byť na vteřinku přiblížil, ví, očekává a dohledává si v prorocích, že to bude něco velmi krásného — jako šťastné dětství, doživotní přátelství. Jako nejkrásnější verš — či sperma — z *Písně písní*: „Já jsem svého milého a můj milý je můj,“ nejusazeněji vůči jazyku kupodivu v ekumenickém překladu (Pís 6,3a).

ᔓ

Učili jsme se, jak mistr Jan Hus kázal či bránil pravdu, ale nemohli jsme tomu tenkrát osobně, a tedy ani dějinně rozumět. Natož bez Krista vůbec pochopit třeba naše náboženské války, velikost Komenského, baroka či Jakuba Demla. Naši otcové, a celá avantgarda, byli po válce v odporu vůči víře, jenomže — pořád to měli jaksi v sobě. My jsme však už vyrůstali naprosto bez kořenů. A nic nám neříkala touha po zboží či cestách na Západ, ani cenzura či nesvoboda v otázkách pro nás natolik subtilních, jako je víra. I potřebovali bychom